

STEFAN TADEUSZ SZAŃKOWSKI

PROBLEMY DOTYCZĄCE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO NA TLE ROZWOJU OBSZARÓW NADBUŻAŃSKICH

1. Wprowadzenie

Już w 1995 r. na konferencji ministrów ochrony środowiska w Sofii wytypowano dwa korytarze ekologiczne o randze europejskiej. Obejmują one doliny Wisły i Bugu.

Bug to ostatnia duża rzeka prawie zupełnie nieuregulowana, płynąca silnym meandrującym nurtem. Często następują zmiany koryta rzeki, przy jednoczesnym braku poważniejszych zagrożeń powodziowych na skutek zalesienia całej doliny.

Bug przepływa przez trzy krainy geograficzne: Nizinę Południowo-Podlaską, Polesie Lubelskie i Wyżynę Lubelską. W każdym z tych regionów dolina Bugu charakteryzuje się odmiennym ukształtowaniem i cechami, a także bardzo dużą różnorodnością biologiczną.

Region nadbużański charakteryzuje się wielką różnorodnością kulturową. Bug jest rzeką graniczną Polski, Białorusi i Ukrainy. Jest to styk różnorodnych kultur, obrządków religijnych i tradycji narodowych. W nieodległym czasie będzie to granica Unii Europejskiej.

Koncepcja przyszłego korytarza ekologicznego rzeki ma swój wymiar przyrodniczy, ale także społeczny i gospodarczy. Zakładamy konieczność wsparcia ze strony UE na etapie realizacji tego zamierzenia. Powstało w tym celu wiele inicjatyw, m.in. *Obszary chronione Polesie Zachodnie, Podlaski Przełom Bugu, Nadbużańska Strefa Ekologiczna*. Funkcjonują Kluby Ekologiczne. Unia Ochrony Przyrody uruchamia projekt powołania rezerwatu biosfery. Znaczna część Bugu wchodzi do Euroregionu Bug. Nasza inicjatywa samorządowa – powołanie Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Nadbużańskich – skupia te wszystkie pozytywne przedsięwzięcia w celu realizacji głównych zadań statutowych,

jakimi są zrównoważony rozwój z ochroną tego co najcenniejsze, naturalnego środowiska wzdłuż malowniczej Doliny Bugu.

2. Charakterystyka krajobrazu przyrodniczego Doliny Bugu

- A. W dolinie rzeki znalazło ochronę ok. 70 zespołów leśnych i zaroślowych, w tym wiele rzadkich już zbiorowisk olszowych i łągów nadrzecznych. Jeszcze bogatsza jest lista zespołów nieleśnych, obejmująca ponad 80 jednostek fitosocjologicznych. Znajdują się tu liczne zespoły wodne, bagienne, torfowiskowe, ziołoroślowe, łąkowe i kserotermiczne.

Dolina rzeki skupia bogatą florę roślin chronionych, gdzie odnotowano ok. 110 gatunków roślin ustawowo chronionych, w tym ponad 90 objętych ścisłą ochroną. Największą grupą są storczykowate, a wśród nich liczne unikaty, spotykane na pojedynczych stanowiskach.

Do pełnego obrazu bogactw doliny należy dodać świat zwierzęcy, a przede wszystkim faunę ptaków, które wykorzystują te obszary jako szlaki migracyjne i ciągi przelotowe.

- B. Idea ochrony dolin rzecznych zainicjowana w latach 80. dała asumpt do zwrócenia uwagi na te szczególne środowiska przyrodnicze. Utrzymanie różnorodności biologicznej na tym terenie staje się świadectwem prawidłowości rozwoju gospodarczego kraju i obowiązującym kierunkiem działania oraz integracji różnych dziedzin gospodarczych we wspólnym wysiłku na rzecz zrównoważonego rozwoju. Utrzymanie bogatych układów przyrodniczych w dolinach rzecznych ma też istotne znaczenie dla integracji krajów Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony przyrody. Na uwagę zasługują działania mające na celu tworzenie sieci ekologicznej. Polskę zobowiązują do tego:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 12 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, która zobowiązuje kraje członkowskie do tworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej Specjalnych Obszarów Chronionych pod nazwą „NATURA 2000”.
- Inicjatywa utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej „ECONET” (European ECOlogical NETwork) zgłoszona na Konferencji w Maastricht (9-12 grudnia 1993 r.) pt. *Ochrona europejskiego dzie-*

dzictwa przyrody w kierunku Europejskiej Sieci Ekologicznej. Głównym celem tworzenia EECONET-u jest zintegrowanie w jeden wspólny system obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony.

Jak widać wszelka działalność na rzecz ochrony dolin rzecznych jest jednocześnie elementem wkładu, jaki Polska wniesie do Unii Europejskiej w postaci dobrze zachowanych i bogatych elementów przyrodniczych.

- C. W polityce ekologicznej Ukrainy i Białorusi ochrona przyrody jest czynnikiem integracji europejskiej. Ekosystemy w dolinie Bugu są integralną częścią państwowej sieci ekologicznej. Dlatego Białoruś podtrzymuje ideę prac nad międzynarodowym projektem ekologicznym sieci Ukrainy, Białorusi i Polski.
- D. Nadanie w Paneuropejskiej Strategii rzece Bug priorytetu europejskiego powoduje potrzebę opracowania międzynarodowego programu tworzenia oraz zarządzania obszarami chronionymi, położonymi wzdłuż całego cieku w celu wzmocnienia roślinności nadbrzeżnej oraz funkcji korytarza ekologicznego.

W prowadzonych projektach powinno się dążyć do ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych doliny Bugu z jednoczesnym wskazywaniem proporcji dla rozwoju społecznego i gospodarczego gmin.

3. Zasoby przyrodnicze Bugu

- A. Odptyw jednostkowy z dorzecza Bugu to ok. $4,01/s \cdot km^2$, a jego wartość wskazuje duże zróżnicowanie sezonowe i roczne. Do rzeki odprowadzane są wysokie ładunki zanieczyszczeń, głównie w górnym odcinku, które decydują o jakości wód na odcinku granicznym. Stan czystości wód Bugu jest sezonowo bardzo zróżnicowany, co wynika głównie ze zrzutu ścieków i ze zmiennego przepływu. Według przyjętych w PIOŚ klasyfikacji wody, te na granicznym odcinku nie odpowiadają podstawowym normom. Podjęte działania inwestycyjne prowadzą do poprawy jakości wód Bugu i jego dopływów, szczególnie w polskiej części dorzecza. Zdecydowana poprawa jakości wód może nastąpić po uporządkowaniu gospodarki wodno-ściekowej w rejonie Lwowa, Sokala i Brześcia. Istniejące tam zrzuty zanieczyszczeń dostarczają 95% dopływających

ścieków, zawierających 84% ładunku BZT5. Konieczne jest wypracowanie jednolitych metod oceny jakości wody Bugu na całym biegu rzeki oraz podjęcie działań na rzecz wyeliminowania lub ograniczenia zrzutów ścieków ze wszystkich ognisk zanieczyszczeń. Poprawa jakości wód Bugu leży w interesie rejonów przygranicznych podejmujących współpracę w ramach Euroregionu Bug, a przede wszystkim bezcennej dla przyrody doliny rzecznej.

Niezwykle wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe mają jeziora Polesia. Ich łączna powierzchnia w dorzeczu Bugu wynosi 90,5 km², w tym jeziora Szackie zajmują 65,2 km², co stanowi 72% powierzchni wszystkich jezior w dorzeczu. Rejon ten wraz z Poleskim Parkiem Narodowym powinien zostać uznany za międzynarodowy rezerwat biosfery.

- B. Awifauna doliny Bugu w granicach obecnego woj. lubelskiego nie była dotychczas badana.

W okresie maj-czerwiec stwierdzono występowanie ponad 100 gatunków ptaków, z których ok. 90 należy do lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych, kilkanaście to gatunki zlatujące z terenów sąsiednich – uzależnione od pokarmu zdobywanego w dolinie.

Najcenniejsze gatunki ptaków w tym terenie związane są z korytarzem rzeki. Są to pisklowiec, zimorodek i brzegówka.

W dolinie Bugu występuje wiele rzadkich gatunków, niektóre z nich są na liście Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, inne to gatunki zagrożone w całej Europie.

Dolina Bugu jest również żerowiskiem wielu rzadkich gatunków gnieźdzących się poza doliną.

Szczególne znaczenie ma dolina Bugu dla bociana białego – gatunku mającego tu szczególnie dobre warunki do żerowania i gniazdowania.

O zachowaniu wartości przyrodniczych tego terenu zdecydowały również uwarunkowania społeczno-polityczne. Bug od kilkudziesięciu lat jest mocno strzeżoną granicą, zwłaszcza od strony wschodniej. To wszystko, jak również brak regulacji Bugu, umożliwiło przetrwanie niezwykle cennych ugrupowań ptaków koryta rzeki i jego sąsiedztwa.

- C. Fauna jętek dolnego Bugu jest silnie zróżnicowana, jednak wiele odnotowanych tutaj gatunków występuje nielicznie, a tylko 13 stwierdzono na wszystkich badanych stanowiskach. Wiele z nich należy do słabo poznanych i rzadko spotykanych, umieszczanych na tzw. czerwonych listach zwierząt ginących lub zagrożonych

wyginieciem. Jednak mimo tych bardzo niekorzystnych zmian znaczna część gatunków znajduje tu nadal odpowiednie warunki do swojego rozwoju i tylko ochrona doliny Bugu umożliwi im przetrwanie.

Zagrożenia ekologiczne

Bug jest rzeką niziną (wypływa zaledwie na wysokości ok. 300 m n.p.m.), płynącą wolno, wielokrotnie zmieniającą swoje koryto. Pozostałości po starorzeczach i odnogach nazywane są bużyskami i to one stanowią charakterystyczny wyróżnik doliny Bugu.

Zagrożeniem dla naturalności rzeki są próby regulacji, czyli wtłoczenia nurtu w profilowane koryto, a także umacnianie brzegów za pomocą plastikowych worków z piaskiem oraz faszynami i kamieniami. Takie „zabiegi” można już obserwować od Kryłowa, tj. od miejsca wpłynięcia Bugu do Polski. Jest to bowiem polski wkład w niszczenie przyrody.

Melioracje nad środkowym Bugiem dotyczyły znacznie większych obszarów. Nie są już jednak tak dotkliwe dla samego Bugu i nie przyczyniają się do pogłębienia charakterystycznego brązowego zabarwienia wód rzeki, ze względu na brak na tym odcinku większych dopływów oraz na niewielkie ich spadki, a tym samym utrudniony transport pyłów ze zdegradowanych torfowisk do Bugu.

Zrzut ścieków w Polsce na 101 punktów udokumentowanych, z których każdy dostarcza do Bugu więcej niż 10 tys. m³ zanieczyszczeń na rok. Zawartości zawiesiny, związków organicznych oraz wskaźniki BTZ-5 zostały zestawione dla tych punktów w *Inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń*.

Oprócz przebadanych 101 punktów zamieniających jeden rodzaj zanieczyszczeń w inny, jest jednak po polskiej stronie nad Bugiem nierozpoznany (zarówno punktowy, jak i wieloprzestrzenny) problem zrzutu mniejszych ilości ścieków. Obserwowano np. w trakcie Ekspedycji „Bug”, jak w jednej z gmin nadbużańskich wygląda usuwanie zanieczyszczeń z ośrodka zdrowia bezpośrednio kolektorem ściekowym do Bugu.

Do niepokojących wniosków doszli także nasi sąsiedzi z Białorusi, po przeprowadzeniu od 3 do 5 czerwca 1991 r. analizy wody w 19 punktach pomiarowych, z których większość zlokalizowana była na Bugu i dla porównania na rzekach Muchawiec, Leśna, Pulwa i na Kanale Motyalskim.

Analiza prób wykazała, że stężenie siarczanów, fluorydów, azotanów, żelaza, produktów ropopochodnych prawie na całej długości rzeki i jej dopływów jest znacznie większe niż pozwalają na to obowiązujące normy. To samo można powiedzieć o stężeniu mikroelementów w wodzie. Stężenie większości z nich przewyższa dopuszczalną normę, m.in.: cyny 5-10 razy, kadmu 10-40, ołowiu 5-20, baru 2-4, żelaza 10, boru 2-3, manganu, wanadu i chromu 10 razy. Istotne jest to, że poziom większości tych parametrów był zbliżony na całym granicznym odcinku rzeki wzdłuż granicy Białorusi i Ukrainy z Polską. Co ciekawe, dopływy Bugu po stronie białoruskiej są czystsze niż woda w samej rzece. Można na tej podstawie wnioskować, że rzeka jest zanieczyszczana poza granicami Białorusi, lub zanieczyszczenia przenoszone są z polskiej strony.

Opracowanie koncepcji utworzenia i ochrony zasobów korytarza ekologicznego Bugu to problem nie tylko przyrodników. Oznacza to, że dla obszarów nadbużańskich musi zostać znaleziony i zaakceptowany przez społeczności lokalne alternatywny sposób rozwoju gospodarczego, łączący aspiracje mieszkańców z rygorami w ochronie przyrody. Dolina Bugu, jak to wielokrotnie podkreślono, jest korytarzem ekologicznym o międzynarodowym znaczeniu. „Jej wartość wynika z wielkiej skali przekształceń i dużej różnorodności. Węć też nic dziwnego, że dolina Bugu na odcinku granicznym z Polską i Białorusią, jest pod względem geobotanicznym i flory roślin naczyniowych, najlepiej zbadaną doliną nie tylko w Polsce, ale i w Europie”[1].

Duża presja urbanistyczna i przemysłowa powoduje, że najważniejszym wyzwaniem dla samorządów, organizacji pozarządowych i służb konserwatorskich odpowiedzialnych za ochronę Bugu jest zminimalizowanie negatywnego oddziaływania gospodarki na środowisko naturalne i krajobraz.

Zagrożeń wynikających z rozwoju sieci dróg i przejść granicznych można uniknąć, uświadamiając sobie ich skutki bardzo wcześnie, czyli jeszcze przed etapem planowania.

Można wówczas poszukiwać takich rozwiązań, które spowodują, że projektowane szlaki komunikacyjne w jak najmniejszym stopniu będą zagrażały terenom cennym przyrodniczo.

4. Problemy związane z tworzeniem obszarów chronionych

Bug i malowniczy obszar wokół niego trzeba chronić. Trzeba dążyć do tego, by w krajobraz wpisać inwestycje przyjazne środowisku,

otwierające go dla przybyszów, ale także dając szansę rozwoju, zatrudnienia i życia mieszkańcom (ryc. 1).

Działania, jakie należy prowadzić na tym terenie, to:

- A. Powstrzymanie degradacji środowiska przyrodniczego Nadbużańskiej Strefy Ekologicznej
 - usprawnienie gospodarki wodno-ściekowej dzięki budowie i rozbudowie wodociągów, kolektorów wodno-ściekowych i oczyszczalni ścieków;
 - uporządkowanie gospodarki odpadami (budowa nowych wysypisk, segregacja odpadów, recykling);
 - likwidacja lokalnych zanieczyszczeń powietrza (zmniejszenie niskiej emisji) i degradacji gleby.
- B. Ochrona bioróżnorodności i renaturalizacja wybranych środowisk
 - ocena obecnego stanu Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych i obiektów ochrony indywidualnej;
 - kompleksowe rozpoznanie walorów przyrodniczych NSE;
 - realizacja projektów aktywnej ochrony (w tym rekultywacji i renaturalizacji) wybranych środowisk, obiektów i gatunków.
- C. Ukierunkowanie dalszego rozwoju gospodarczego zgodnego z koncepcją ekorozwoju
 - promowanie rolnictwa, w tym szczególnie rolnictwa biodynamicznego i produkcji zdrowej żywności;
 - rozwój przetwórstwa rolniczego, usług i drobnej wytwórczości nie kolidujących z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego;
 - rozwój gospodarki leśnej opartej na podstawach ekologicznych;
 - odbudowa i rozbudowa małych zbiorników retencyjnych;
 - budowa i rozbudowa szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej, w tym szczególnie ekoturystyki i agroturystyki.

Powstanie Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Nadbużańskich (SpiGN) z siedzibą w Łosicach oraz jego cele i zasady działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju obszaru Doliny Bugu

W 1999 r. po wejściu w życie reformy administracyjnej kraju z mojej i kolegów inicjatywy udało się porozumieć i stworzyć samorządową organizację zrzeszającą samorządy gminne i powiatowe leżące wzdłuż Bugu. Dziś jest to obszar o pow. 12 000 km², który zamieszkuje ponad 850 tys. osób.

Do SPiGN należą dziś 74 samorządy, w tym 13 powiatów i 61 gmin. Współpracuje z nami ponadto kilkadziesiąt gmin, organizacji pozarządowych, administracja państwowa i samorządowa administracja województwa. Utrzymujemy ożywione kontakty międzynarodowe: przygraniczne i z państwami UE: Niemcami, Francją, Włochami, Szwecją.

Celami SPiGN są:

- A. Inicjowanie i opiniowanie projektów gospodarczych i strategicznych dotyczących naszej wspólnej działalności.
- B. Podejmowanie działań organizacyjnych i inwestycyjnych mających na celu zrównoważony rozwój.
- C. Upowszechnienie zasad dostosowywania się do wymogów i praw obowiązujących w UE.

Zostały opracowane szczegółowe cele strategicznego działania i przyjęte do wspólnej koordynowanej realizacji.

W końcu 1999 r. powstały dwa duże programy inwestycyjne *NSE – program ochrony środowiska naturalnego* i *NSE – infrastruktura drogowa*.

Obszar objęty tymi programami z wyszczególnieniem zakresu najważniejszych inwestycji przewidzianych do realizacji w latach 2000–2006 prezentujemy na rycinie na str. 75.

„Bug jest jeden, ale w trzech polskich Regionach” [3] – na Podlasiu, Mazowszu i Lubelszczyźnie. Należy podjąć zbiorowe działania zmierzające do jego ochrony.

Wysoki stopień naturalności ekosystemów w dolinie Bugu zobowiązuje społeczność tego regionu do pełnego szacunku dla środowiska naturalnego, a tym samym podjęcia działań zmierzających do eliminowania szkodliwych czynników oddziaływania na środowisko.

Tereny nadbużańskie określa się mianem perły europejskiej przyrody. Pożądane jest, aby lokalne społeczności zaangażowały się aktywnie w ich ochronę.

Powstrzymanie degradacji to według programu Nadbużańska Strefa Ekologiczna:

- a) usprawnienie gospodarki wodnej przez dokończenie budowy sieci wodociągów wiejskich z jednoczesnym zapewnieniem prawidłowej gospodarki ściekowej – budowę gminnych i lokalnych oczyszczalni ścieków;
- b) uporządkowanie gospodarki odpadami – budowa wysypisk, segregacja odpadów;
- c) likwidacja lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza – zmiany czynników grzewczych, modernizacja.

**„NADBUŻAŃSKA STREFA EKOLOGICZNA”
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA**

Uporządkowanie gospodarki komunalnej na terenach poszczególnych gmin wpłynie w sposób znaczący na jakość środowiska biologicznego – to wyzwanie konsekwentnie w miarę możliwości realizujemy.

Na podstawie tych założeń, szerokiego dorobku poprzedników, został opracowany kompleksowy projekt z wnioskiem o dofinansowanie z Funduszy Przedakcesyjnych ISPA w latach 2000–2006 w łącznej kwocie ok. 100 mln euro. Wniosek jest ciągle doskonalony i aktualizowany, szkoda, że mimo upływu dwóch lat nie doczekał się praktycznej realizacji.

SPiGN opracowało też wspólny dla 10 powiatów wniosek NSE – *infrastruktura drogowa*.

Obejmuje on program budowy i modernizacji sieci dróg, który wpisuje się harmonijnie w ten obszar umożliwiając poprawę warunków komunikacyjnych parkingów i związanych z tym przedsięwzięć. Mimo braku dofinansowania z ISPA została nawiązana współpraca i dzięki funduszowi PHARE, a także środkom własnym województw i powiatów konsekwentnie wdrażamy w życie ten program.

W porównaniu z naszymi oczekiwaniami i koniecznością nadrobienia zaległości działania w tym zakresie są zbyt wolne.

Literatura

- [1] Andrejenko T., Stetzenko N., Klestow N., 1999, *Programy ochrony przyrody w terenach przygranicznych zachodniej Ukrainy*. Instytut Botaniki i Ministerstwo Środowiska Ukrainy, Kijów.
- [2] Bug – Europejski Korytarz Ekologiczny. Praca zbiorowa, KUL 1999.
- [3] Starczewski C., 1995, *Obszary chronione nad Bugiem w dawnym województwie siedleckim*. Wyd. UW Siedlce.

ANEKS

Projekt Nadbużańska Strefa Ekologiczna – Program Ochrony Środowiska

Opis działań objętych wnioskiem

Wniosek obejmuje grupę projektów, których realizacja przyczyni się do rozwiązania problemów w dwóch sektorach ochrony środowiska:

w sektorze ścieków – projekt zakłada realizację 50 działań (inwestycji) w tym:

- budowę oczyszczalni nowych – 17 szt.
- rozbudowę oczyszczalni, w wyniku której przepustowość wzrośnie o 6 961 m³/d – 10 szt.
- modernizację oczyszczalni bez zmiany przepustowości – 3 szt.
- budowę sieci kanalizacyjnych wraz z oczyszczalniami – 22 szt.
- budowę sieci kanalizacyjnych. – 19 szt.

W wyniku realizacji projektu łączna przepustowość oczyszczalni wzrośnie o 10 391 m³/d, do wielkości 520 006 m³/d. Szacowany koszt realizacji projektu wynosi 62 385 tys. Euro

w sektorze wody do picia – projekt przewiduje realizację 52 działań (inwestycji) w tym:

- budowę nowych ujęć wody ze stacjami uzdatniania – 4 szt.
- rozbudowę ujęć i stacji co zwiększy ich wydajność o 13 705 m³/d; – 9 szt.
- budowę sieci wodociągowych z ujęciami; – 9 szt.
- budowę sieci wodociągowych – 38 szt.

W wyniku realizacji projektu wydajność ujęć i stacji uzdatniania wody wzrośnie o 13 119 m³/d do wielkości 63 195 m³/d. Realizacja projektu w zakresie wodociągów spowoduje wzrost wydajności sieci o 24 522 m³/d do wielkości 62 041 m³/d.

Szacunkowy koszt realizacji projektu wynosi 19 900,3 tys. Euro

PRZEWIDYWANY EFEKT SPOŁECZNY

		Jednostka	Wielkość efektu społecznego		
			Sektor ścieków	Sektor wody do picia	Razem
A	liczba bezpośrednich beneficjentów projektu	liczba mieszkańców	88 634	55 974	
B	całkowite nakłady inwestycyjne (budżet projektu)	Euro	62 385 000	19 900 300	82 285 300
C	koszt jednostkowy (c=b/a)	Euro na mieszkańca	704	356	

We wniosku przyjęto przelicznik: 1 euro = 4,125 PLN.

PRZEWIDYWANY EFEKT SPOŁECZNY
W sektorze ścieków

Powiat	Gmina	Liczba zadań	Nazwa działania	Liczba bezpośrednich beneficjentów	Koszt całkowity	Koszt jednostkowy c=b/a
				liczba mieszkańców	euro	euro na 1 mieszkańca
				A	B	C
białski	Janów Podlaski	1	kanalizacja	1 840	2 400 000	1 304
	Piszczac	1	kanalizacja	433	521 300	1 204
łosicki	Łosice	2	oczyszczalnia + kanalizacja	4 200	2 375 700	566
	Olszanka	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 548	2 545 000	1 644
	Platerów	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 360	2 278 800	1 676
	Sarnaki	1	oczyszczalnia z kanalizacją	655	1 035 000	1 580
	Stara Kornica	2	oczyszczalnia + kanalizacja	1 550	970 000	626
ostrowski	Andrzejewo	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 500	485 000	323
	Stary Lubotyń	1	oczyszczalnia z kanalizacją	400	484 700	1 212
	Zareby Kościelne	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 360	436 000	321
siedlecki	Mordy wieś	2	kanalizacja	1 800	750 000	417
	Zbuczyn Poduchowny	1	kanalizacja	1 268	3 500 000	2 760
siemiatycki	Drohiczyn	2	oczyszczalnia + kanalizacja	3 700	2 631 000	711
	Grodzisk	2	oczyszczalnia z kanalizacją	1 500	630 300	420
	Nurzec Stacja	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 900	1 700 000	895
	Siemiatycze	2	oczyszczalnia + kanalizacja	6 500	2 400 000	369
sokolowski	Jabłonna Lacka	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 100	482 000	438
	Kosów Lacki	2	oczyszczalnia + kanalizacja	500	1 236 600	2 473
	Rępk	1	oczyszczalnia z kanalizacją	550	1 366 000	2 484
	Sterdyń	1	kanalizacja	800	436 400	546
	Sabnie	3	3 oczyszczalnie z kanalizacją	5 445	3 830 300	703
	Sokołów Podlaski	2	oczyszczalnia + kanalizacja	8 500	1 939 400	228
węgrowski	Liw	2	2 oczyszczalnie z kanalizacją	750	1 294 500	1 726
	Łochów	1	oczyszczalnia z kanalizacją	6 000	6 500 000	1 083
	Stoczek	1	oczyszczalnia z kanalizacją	945	485 000	513
	Węgrów	1	oczyszczalnia z kanalizacją	4 500	1 500 000	333
wysoko mazowiecki	Ciechanowiec	3	oczyszczalnia z kanalizacją + 2 kanalizacje	3 200	1 700 000	531
	Klukowo	1	oczyszczalnia z kanalizacją	3 000	2 100 000	700
	Szepietowo	1	kanalizacja	1 400	315 000	225
	Wysokie Mazowieckie	1	oczyszczalnia z kanalizacją	4 000	1 350 000	338
wyszkowski	Brańszczyk	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 500	750 000	500
	Długosiodło	1	oczyszczalnia z kanalizacją	900	1 018 000	1 131
	Rząśnik	2	oczyszczalnia z kanalizacją +1 kanalizacja	3 000	2 727 000	909
	Somianka	1	oczyszczalnia z kanalizacją	1 975	2 000 000	1 013
	Wyszków	2	oczyszczalnia + kanalizacja	7 200	5 000 000	694
	Zabrodzie	1	kanalizacja	1 855	1 212 000	653
	36 gmin	50		88 634	62 385 000	704

PRZEWIDYWANY EFEKT SPOŁECZNY

W sektorze wody do picia

Powiat	Gmina	Liczba zadań	Nazwa działania	Liczba bezpośrednich beneficjentów	Koszt całkowity	Koszt jednostkowy c=a/b
				liczba mieszkańców	euro	euro na 1 mieszkańca
				A	B	C
białski	Janów Podlaski	1	wodociąg	1 200	1 500 000	1 250
	Piszczac	1	wodociąg	2 123	237 600	112
	Rokitno	1	wodociąg	1 950	732 000	375
łosicki	Huszelw	2	2 wodociągi	1 447	388 000	268
	Łosice	1	ujęcie (r) + wodociąg	300	67 900	226
ostrowski	Andrzejewo	1	wodociąg	470	255 500	544
	Stary Lubotyń	1	wodociąg	2 300	727 100	316
	Zaręby Kościelne	1	ujęcie (r) + wodociąg	2 800	835 000	298
siedlecki	Korczew	1	wodociąg	647	440 000	680
	Mokobody	1	wodociąg	2 000	327 000	164
	Mordy wieś	4	ujęcie + 4 wodociągi	6 700	1 510 000	225
	Zbuczyn Poduchowny	1	wodociąg	1 778	1 144 000	643
siemiatycki	Mielnik	1	wodociąg	452	430 000	951
	Nurzec Stacja	4	4 wodociągi	600	225 000	375
	Perlejewo	1	wodociąg	1 100	371 400	338
sokołowski	Repki	3	ujęcie + 2 wodociągi	840	1 005 000	1 196
	Sterdyń	1	wodociąg I	250	65 400	262
	Sokołów Podlaski	3	3 wodociągi	1 013	181 000	179
węgrowski	Liw	2	ujęcie (r) + 2 wodociągi	600	448 400	747
	Sadowne	4	ujęcie (r) + 3 wodociągi	2 940	1 332 800	453
	Stoczek	3	ujęcie (r) + 2 wodociągi	3 459	307 900	89
	Węgrów - miasto	2	2 wodociągi	2 900	500 000	172
wysoko mazowiecki	Ciechanowiec	2	2 wodociągi	3 500	460 000	131
	Klukowo	1	ujęcie + wodociąg	200	48 500	243
wyszkowski	Brańszczyk	1	ujęcie + wodociąg	500	310 000	620
	Długosiodło	1	ujęcie (r) + wodociąg	1 400	484 800	346
	Rząśnik	2	ujęcie + wodociąg	3 400	1 211 000	356
	Somianka	1	ujęcie (r) + wodociąg	1 365	1 500 000	1 099
	Wyszków - gmina	3	ujęcie (r) + 2 wodociągi	7 200	2 600 000	361
	Zabrodzie	1	wodociąg i	540	255 000	472
	30 gmin	52		55 974	19 900 300	356

SCHEMATYCZNY WYKAZ DZIAŁAŃ OBJĘTYCH WNIOSEM ISPA 2001

Powiaty i gminy	Oczyszczalnia	Kanalizacja	Ujęcie	Wodociąg	Razem w gminie	Razem w powiecie
Powiat białski	-	2	-	3		5
Janów Podlaski		1		1	2	
Piszczac		1		1	2	
Rokitno				1	1	
Powiat łosicki	5	2	1	2		10
Husław				2	2	
Łosice	1	1	1		3	Or800,Ur1000+W
Olszanka	1				1	On+K
Platerów	1				1	On+K
Sarnaki	1				1	On+K
Stara Kornica	1	1			2	On
Powiat ostrowski	3	-	1	2		6
Andrzejewo	1			1	2	On+K
Stary Lubotyń	1			1	2	On+K
Zaręby Kościelne	1		1		2	Or135+K, Ur1400+W
Powiat siedlecki	-	2	1	6		9
Korczew				1	1	
Mokobody				1	1	
Mordy – wieś		1	1	3	5	Ur2440
Zbuczyn Poduchowny		1		1	2	
Powiat siedmiogrodzki	5	2	-	6		13
Drohiczyn	1	1			2	On
Grodzisk	2				2	1On+1K (2 etapy)
Mielnik				1	1	
Nurzec Stacja	1			4	5	On+K
Perlejewo				1	1	
Siedmiogrodzkie	1	1			2	Or2500
Powiat sokołowski	7	3	1	6		22
Jabłonna Łaska	1				1	Or106+K
Kosów Łaski	1	1			3	Or400
Repki	1		1	2	5	On+K,Ur+W
Sterdyń		1		1	3	
Sabnie	3				4	3(On+K)
Sokołów Podlaski – miasto	1	1			3	Om(-2335)
Sokołów Podlaski – gmina				3	3	
Powiat węgrowski	4	1	3	8		18
Liw	2		1	1	4	2(On+K), Ur+W
Łochów	1				1	Or570+K
Sadowie			1	3	4	Ur940
Stoczek	1		1	2	5	On+K,Ur124
Węgrów – miasto		1		2	4	
Powiat Wysokie Mazowieckie	3	3	1	2		10
Ciechanowiec	1	2		2	5	Or400
Klukowo						Or850+K, Ur80+W
Szeplietowo						
Wysokie Mazowieckie						Om(0)+K
Powiat wyszkowski	4	4	5	4		18
Brańszczyk	1		1		2	Or100+K, Ur+W
Długosiodło	1		1		2	On+K, Ur120+W
Rząśnik	1	1	1	1	4	Or1100+K, Ur+W
Somianka		1	1		2	Ur600+W
Wyszkiw – gmina	1	1	1	2	6	Om(0), Ur1080, ZU
Zabrodzie		1		1	2	
Razem	31	19	13	39	111	111
Uwzględnione zadania	50 ściekowa		52 wodna		102 razem	

O – oczyszczalnia, U – ujęcie, K – kanalizacja, S – składowisko, n – nowe, r100 – rozbudowa o 100m³/d, m(-200) – modernizacja.

Dane statystyczne poszczególnych gmin SPiGN
(projekt infrastruktura drogowa)

Lp.	Województwo	Powiat	Gmina	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (km ²)
1	mazowieckie	Łosice	Platerów	5 757	128,9
2			Samaki	5 871	197,3
3		Ostrów Mazowiecka	Nur	3 871	102,0
4			Małkinia	12 956	134,0
5			Ząreby Kościelne	4 181	88,9
6			Boguty P	3 154	89,13
7		Sokołów Podlaski	Ceranów	3 048	110,8
8		Siedlce	Korczew	3 446	105,0
9		Węgrów	Sadowne	6 830	144,7
10			Łochów	18 400	192,0
11	podlaskie	Siemiatycze	Mielnik	3 200	196,2
12			Grodzisk	5 228	203,2
13			Siemiatycze gmina	7 136	227,1
14			Milejczyce	2 680	151,8
15			Działkowice	3 405	115,7
16			Nurzec Stacja	5 700	214,0
17			Drohiczyn	7 700	208,0
18			Perlejewo	3 550	106,3
19			Siemiatycze miasto	16 000	36,3
20		Wysokie Mazowieckie	Ciechanowiec	9 570	201,0
21			Klukowo	5 024	124,0
22			Szepietowo	8 013	159,0